

Kondycja ruchu wolnej treści w Polsce na przykładzie projektów Wikimedia

Agnieszka Kwiecień

Stowarzyszenie
Wikimedia Polska

Plan

- wolne oprogramowanie i wolne licencje
- krótka historia projektów i społeczności
- rozwój projektów, w tym polskich
- serwery i oprogramowanie
- udostępnianie treści
- Wikipedia
  - stan obecny
  - pięć filarów
  - społeczność
- problemy otwartych projektów
- motywacje

Wolne oprogramowanie

„Free software”

Stallman (aspekt ideowy)

- wolne jak słowo
- darmowe jak piwo

„Open Source”

Raymond (aspekt praktyczny)

- publicznie dostępne źródła
- zainteresowanie biznesu

Wg Stallmana

- prawo do użytkowania programu w dowolnym celu
- prawo do analizowania i modyfikowania programu
- prawo do kopiowania programu
- prawo do rozpowszechniania zmodyfikowanych lub niezmodyfikowanych wersji programu

Wolne licencje

- Berkeley Software Distribution License (BSDL)
- Creative Commons License (CC)
- Design Science License (DSL)
- Free Creations License, Free Art License (FAL)
- GNU Free Documentation License (GFDL)
- Open Content License
- Open Directory Project License
- Open Gaming License (OGL)
- Open Publication License

Od czego się zaczęło?

- marzec 2000 - Jimmy Wales i Larry Sanger zakładają projekt Nupedia
  - pisana przez ekspertów, 7-stopniowy peer-review, efekt: 24 artykuły gotowe, 74 w rozwoju, projekt zamknięto we wrześniu 2003 r.; licencja NOCL - później GNU FDL.
- 15 stycznia 2001 - uruchomienie Wikipedii
  - otwarta, na licencji GNU FDL. Wikipedia powstaje początkowo w wersji angielskiej, później w wielu wersjach językowych
- 26 września 2001 - polska wersja Wikipedii
  - Krzysztof Jasiutowicz i Paweł Jochym tworzą polski odpowiednik Wikipedii, który 12 stycznia 2002 staje się częścią międzynarodowej Wikipedii

26 września 2007 – 6. Urodziny Wikipedii

Organizacja społeczności

- 20 marca 2003 - powstaje Wikimedia Foundation

Fundacja sprawuje opiekę nad Wikipedią i powstałymi wokół niej projektami opartymi o technologię Wiki.

- 15 listopada 2005 - rejestracja Stowarzyszenia Wikimedia Polska

Stowarzyszenie zostało założone przez 26 wikipedystów. We wrześniu 2007 r. stowarzyszenie liczy 87 członków (w tym 2 wspierających).

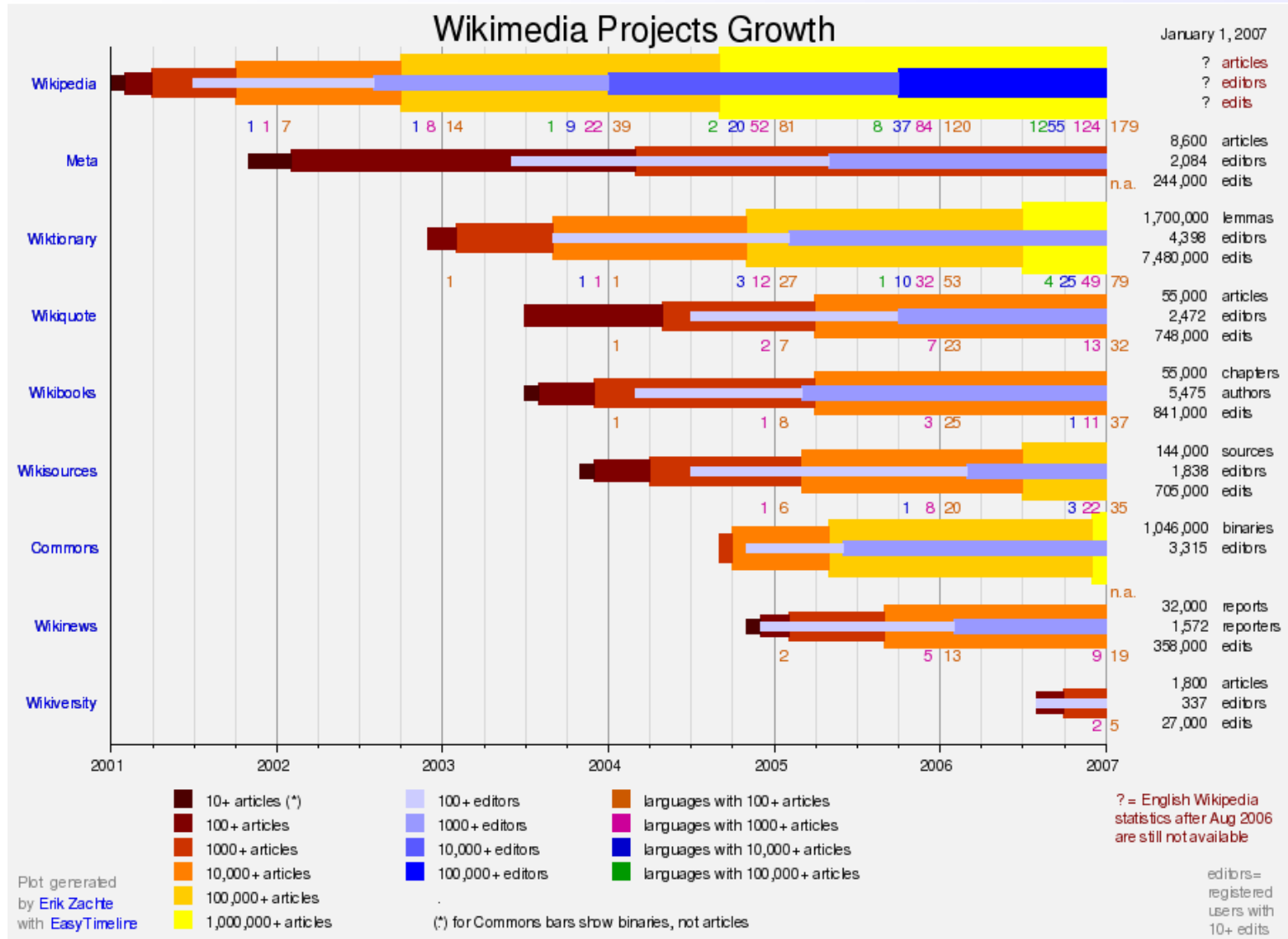
Do zadań stowarzyszenia należy m.in.: opieka nad polskimi projektami Fundacji Wikimedia, organizacja zlotów, promocja projektów Wikimedia w Polsce, wsparcie techniczno-prawne projektów Wikimedia. Stowarzyszenie prowadzi także Wikikonkurs – wspierając finansowo inicjatywy wzbogacające projekty w treść.

Manifest wolnej kultury

- sierpień 2005 – Jimmy Wales ogłasza *A Free Culture Manifest*. W ciągu dekady wolne powinny stać się:
  - encyklopedia
  - słownik
  - program kształcenia
  - muzyka
  - sztuka
  - otwarte formaty plików
  - mapy
  - elektroniczne identyfikatory produktów
  - programy telewizyjne
  - społeczności

Treść Manifestu: <http://meta.wikimedia.org/wiki/Transwiki:Wikimania05/Presentation-JW1>

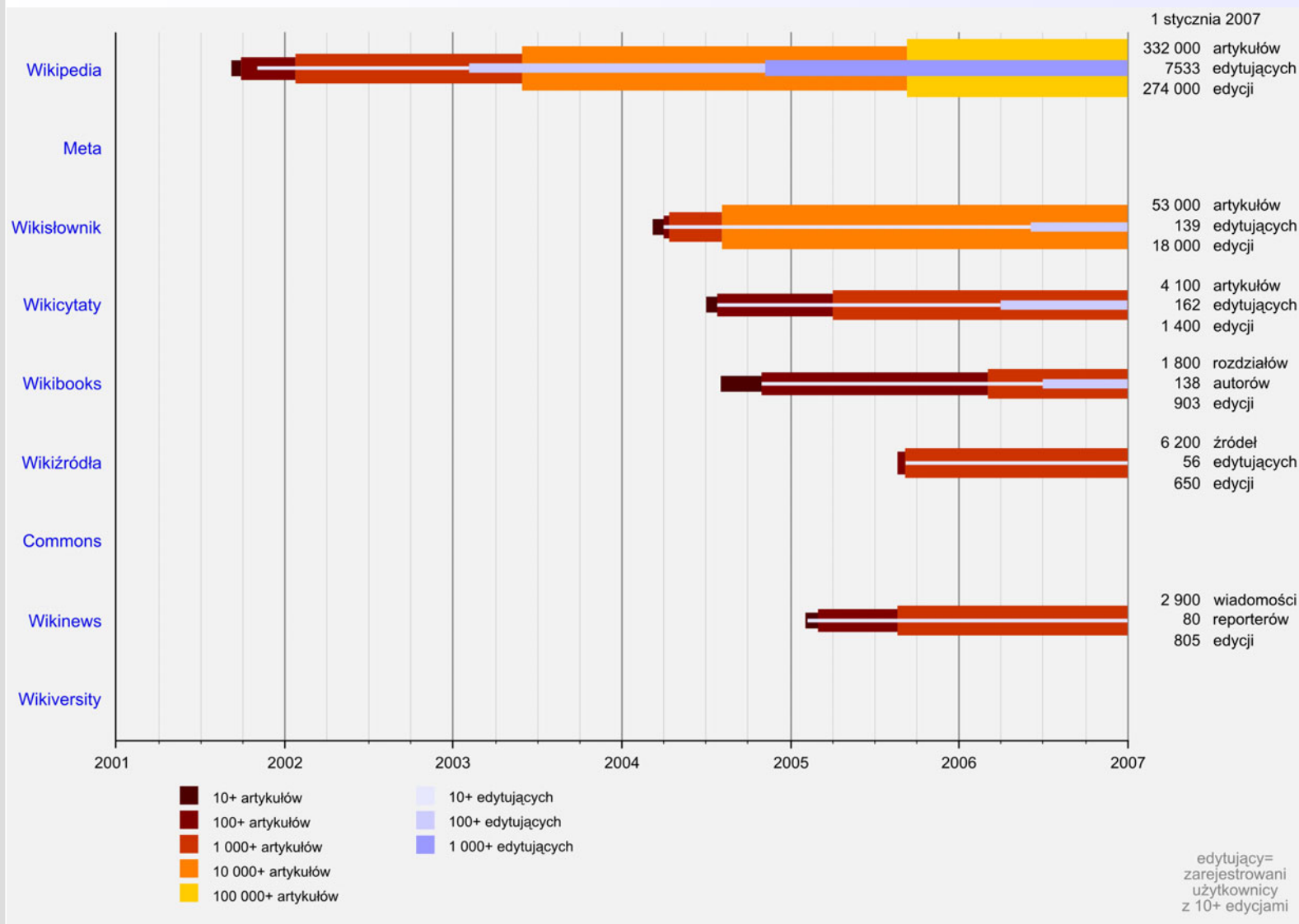
Powstanie i rozwój projektów

Autor: Erik Zachte, http://meta.wikimedia.org/wiki/Template:Wikimedia_Growth

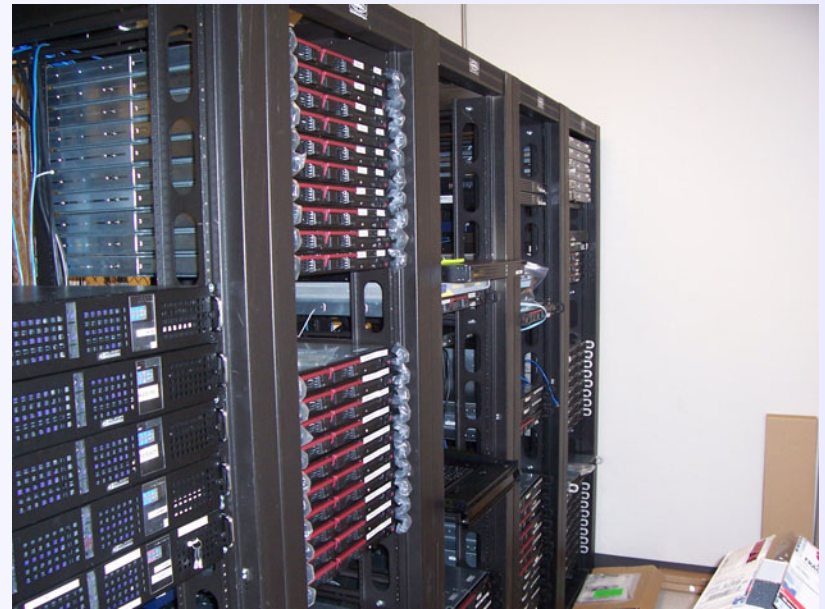

Powstanie i rozwój polskich projektów

Serwery

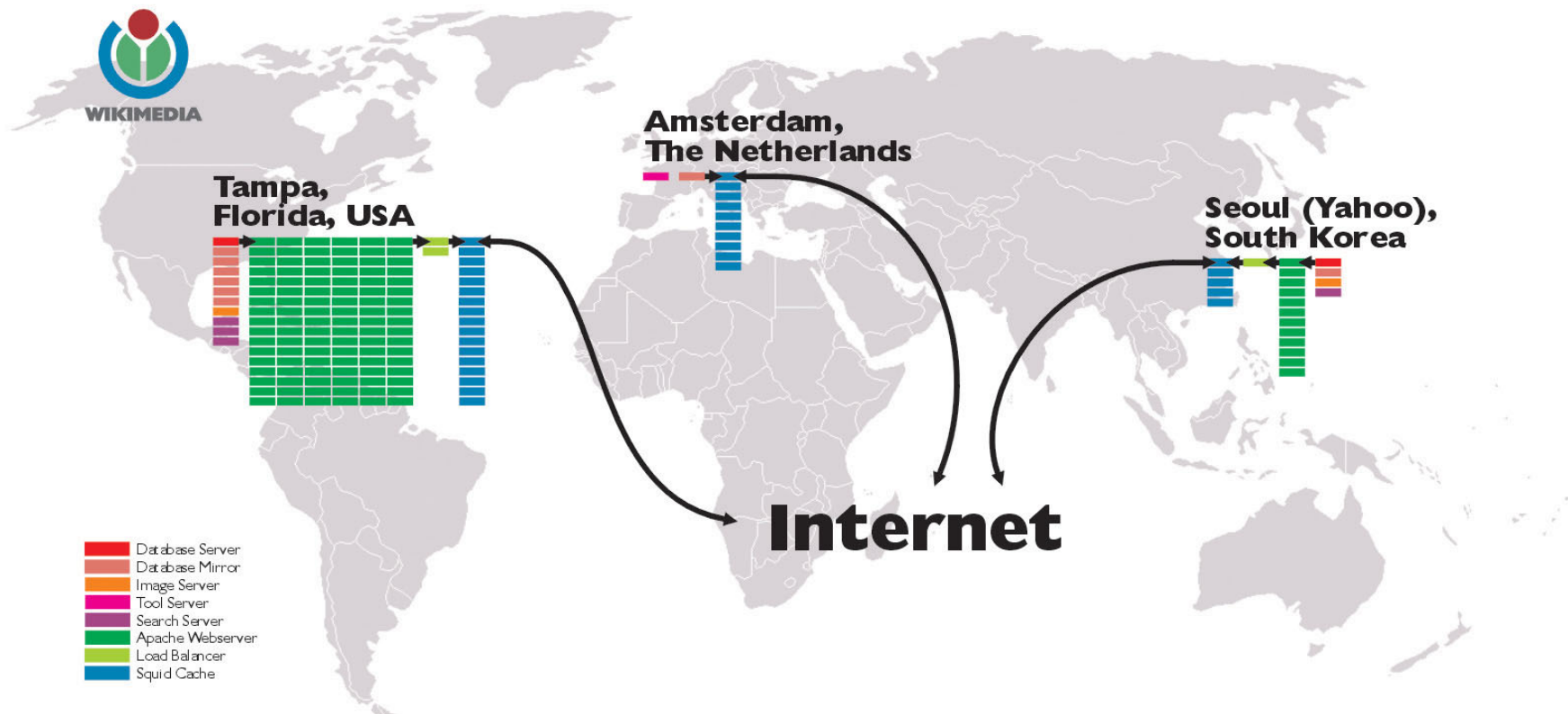
- klaster na Florydzie, Tampa (serwery baz danych, cache, kilkaset)
- klaster w Holandii, Amsterdam (serwery cache, kilkanaście)
- klaster w Korei Południowej, Seul (serwery cache, kilkadziesiąt)
- serwery narzędziowe, m.in.
  - Niemcy (klaster)
  - Polska

Jeden z klastrów na Florydzie

PD, <http://meta.wikimedia.org/wiki/Image:Floridaserversfront1.jpg>

Serwery (2006)

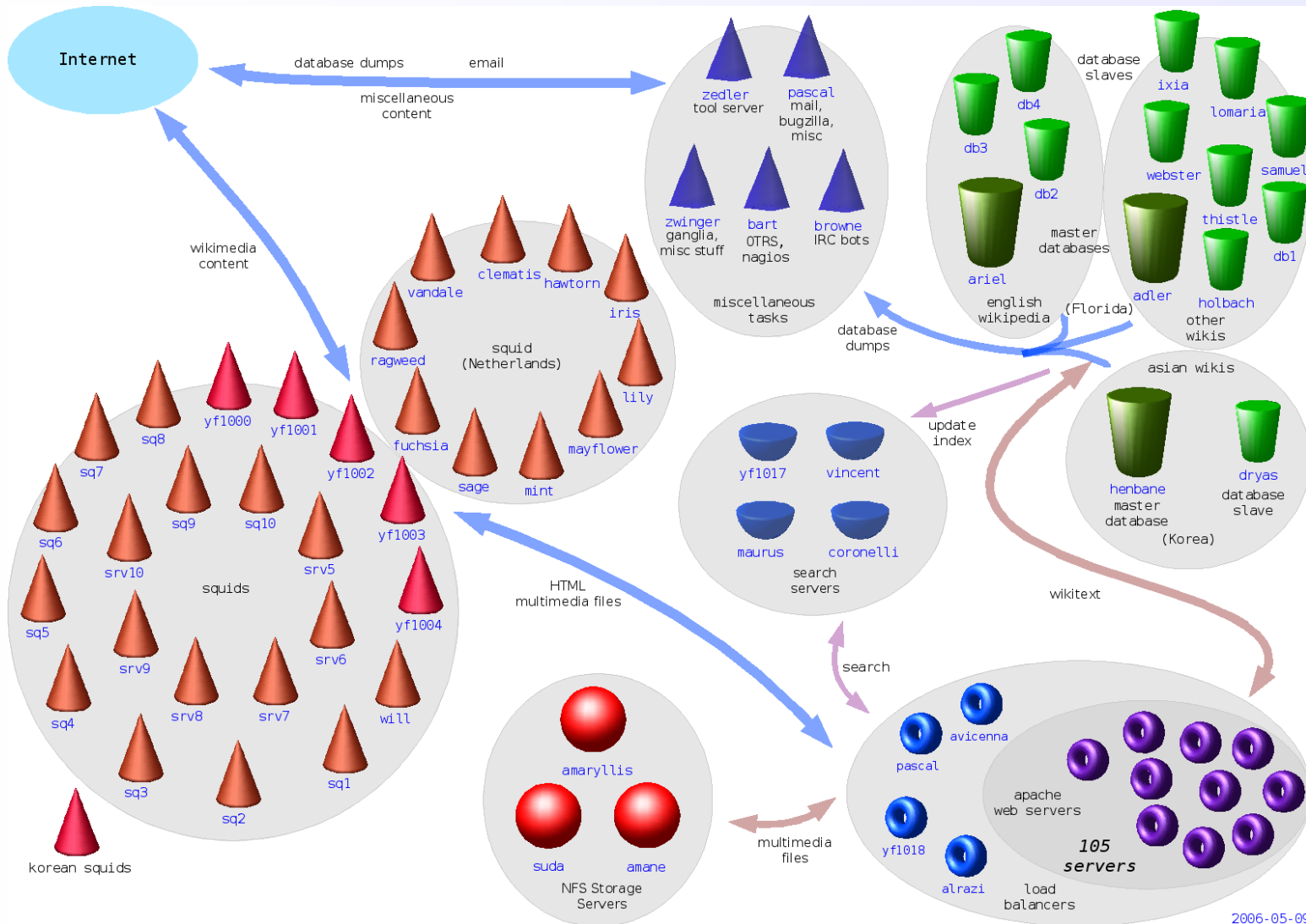
Autor: Sansculotte, http://commons.wikimedia.org/wiki/Image:Wikimedia_server.jpg (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/>)

Oprogramowanie

- **MediaWiki** – rozbudowana aplikacja PHP działająca na bazie MySQL.
  - wolne oprogramowanie – licencja **GNU GPL**
  - rozwija się razem z projektami – odpowiada na zapotrzebowanie i daje nowe możliwości
- **projekt SourceForge.net** – jeden opłacany przez Fundację developer (Brion Vibber) + kilkuset wolontariuszy – reagują na potrzeby społeczności
- **ważniejsze funkcjonalności**
  - natychmiastowe edytowanie stron – nie wymaga żadnych kwalifikacji – efekt widoczny natychmiast.
  - narzędzia komunikacyjne (strony dyskusyjne) – integralny element oprogramowania
  - śledzenie zmian i historia modyfikacji treści
  - kontrola dostępu i uprawnień

Architektura (2006)

Autor: LeonWeber, <http://commons.wikimedia.org/wiki/Image:Wikimedia-servers-2006-05-09.png> (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/>)

Udostępnianie treści

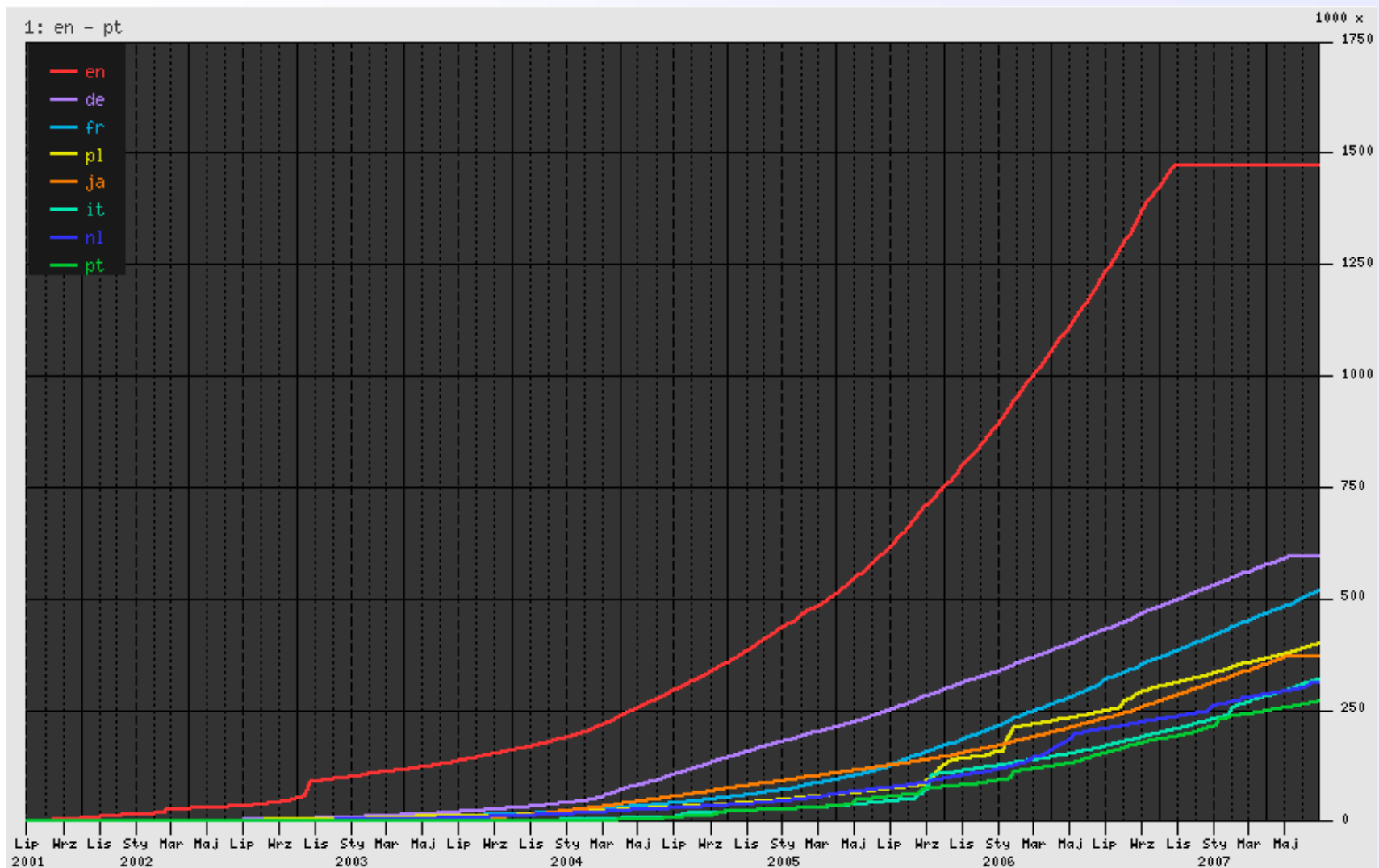
- projekty Wikimedia korzystają z wolnych licencji
- **tekst** – hasła encyklopedyczne, cytaty, książki, reportaże
  - Wikipedia, Wikicytaty, Wikisłownik, Wikibooks – udostępniany na licencji GNU FDL, małe zmiany czasem jako PD
  - Wikinews – na licencji Creative Commons Attribution 2.5 (Uznanie Autorstwa)
  - Wikiźródła – na licencji PD, GNU FDL
- **media** – grafiki, zdjęcia, dźwięk, wideo
  - udostępniane na licencjach Public domain (PD), GNU FDL, CC: CC-BY, CC-SA, CC-BY-SA, FAL, BSD, MIT
  - w angielskiej Wikipedii dopuszcza się *fair use*
  - w polskim Wikinews dopuszcza się dozwolony użytek (logo, zrzut ekranu, załącznik)

Wikipedia – stan obecny

- ponad 424 000 artykułów w polskiej Wikipedii
- ponad 2 mln artykułów w angielskiej Wikipedii
- ok. 1 864 600 mediów w Wikimedia Commons
- 250 wersji językowych
- 9. pod względem popularności serwis w Internecie
(wg Alexa, 26 lutego 2007)
- polska wersja – 4. pod względem ilości artykułów (za angielską, niemiecką, francuską)

Wikipedia – przyrost artykułów

PD, <http://stats.wikimedia.org/PL/PlotsPngArticlesTotalAlt.htm>

Wikipedia – pięć filarów

- Wikipedia to encyklopedia (brak twórczości własnej, weryfikowalność)
- Neutralny punkt widzenia (NPOV, wiarygodne źródła)
- Wolne źródło wiedzy (licencja GFDL, nie naruszać praw autorskich)
- Wikietykieta (żadnych osobistych ataków, chłodne nastawienie)
- Brak sztywnych zasad (śmiało modyfikuj strony, otwartość)

Wikipedia – społeczność

- wielu uczestników – wiele punktów widzenia
  - stosuje się kryterium zdrowego rozsądku, jednak powstaje wiele regulaminów i zaleceń mających regulować najczęstsze kwestie sporne
- większość sporów prowadzi do długich dyskusji
  - w rozstrzyganiu sporów pomagają inni wikipedyści, można poprosić społeczność o komentarz; trwają wybory do komitetu arbitrażowego
- decyzje podejmowane na drodze konsensusu lub przez głosowanie
  - wiele ustaleń podejmowanych jest poprzez osiągnięcie porozumienia w trakcie dyskusji, w sytuacji braku ogólnej zgody przeprowadzane są głosowania
- duża popularność – wiele problemów ale też więcej rąk do pracy

Wikipedia – społeczność w liczbach

- wikipedyści
  - ok. 200 nowych dziennie
  - Aktywni: ok. 2 tys. (edytują min. 5 razy w miesiącu)
  - Bardzo aktywni ok. 350 (edytują min. 100 razy w miesiącu)
- wiek (zadeklarowany)
  - zakres: 10 - 71
  - 50% 18-27 lat, 20% 28-37 lat, 20% 14-17 lat
- wykształcenie (zadeklarowane)
  - zakres: szkoła podstawowa – profesor belwederski
  - najliczniejszą grupę stanowią absolwenci studiów magisterskich i studenci
  - następnie uczniowie liceów, gimnazjów i doktorzy

Problemy otwartych projektów (1)

- wandalizm
- mistyfikacje, ang. *hoaxes*
- naruszenia neutralności
- naruszenia praw autorskich
- wiki-spamming, reklamy
- wątpliwa przydatność niektórych treści
- wykorzystanie do przeprowadzenia *phishingu*
- konflikty wewnątrz społeczności
- trudności w utrzymaniu ekspertów
- charakter *work-in-progress*

Problemy otwartych projektów (2)

- nieznanomość wolnych licencji
  - często brak oficjalnych, uznanych tłumaczeń, różne strategie:
    - jedna licencja dla wszystkich (np. GFDL, GPD, BSD – w jęz. angielskim)
    - dokładne oficjalne tłumaczenia (np. FAL – oryginał w jęz. francuskim)
    - lokalne wersje adaptowane do warunków i prawa danego kraju (np. CC BY)
  - niespełnianie lub częściowe spełnianie wymogów licencji przy wykorzystaniu treści
  - kradzież treści i grafik – „znalezione w internecie”
- poszukiwanie sensacji i aktywne próby zmniejszenia wiarygodności
- nieobecność uczestników – brak zobowiązań i terminów
- zaniechane inicjatywy

Motywacje

- poczucie misji, radość z uczestniczenia w tworzeniu czegoś wielkiego
- możliwość dzielenia się posiadaną wiedzą
- możliwość zdobywania i poszerzania własnej wiedzy
- ambicje społeczne
- możliwość odgrywania ról „policjantów”, „organizatorów”, „sprzątaczy”
- zacieranie różnic społecznych

„Wyobraź sobie świat, w którym każda osoba na planecie ma dostęp do sumy wiedzy całej ludzkości. Do tego właśnie dążymy”

Jimmy Wales, współzałożyciel Wikipedii

Dziękuję

Kontakt: agnieszka.kwiecien@wikimedia.pl

Treść niniejszej prezentacji udostępniona jest na licencjach:

Creative Commons Attribution Share-Alike (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>)

GNU Free Documentation License (<http://www.gnu.org/licenses/fdl.txt>)

Logo i nazwy „Wikipedia”, „Wiktory”, „Wikibooks”, „Wikiquotes”, „Wikinews”, „Wikiversity” są zastrzeżonymi znakami Wikimedia Foundation, Inc.